

**MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
DIRECȚIA GENERALĂ PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR**

**CONCURSUL NAȚIONAL UNIC PENTRU OCUPAREA POSTURILOR
DIDACTICE DECLARATE VACANTE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL
PREUNIVERSITAR**

**PROGRAMA
PENTRU**

PEDAGOGIE

Aprobată prin O.M.Ed.C. nr.5287/15.11.2004

**- București -
2004**

A. Prezentare generală; concepție și competențe fundamentale ale domeniului de specializare

Concursul pentru ocuparea unui post sau a unei catedre în învățământul preuniversitar pedagogic sau a unui post într-o unitate conexă – centru de asistență psihopedagogică sau profesor consilier la o unitate școlară – reprezintă, în ansamblu, o probă de maturitate științifică, pedagogică și socială.

Noua *Programă pentru disciplina PEDAGOGIE* este structurată astfel încât asigură parcurgerea și stăpânirea unei tematici relevante, moderne, cu o sensibilă deschidere interdisciplinară. Aceasta reprezintă baza necesară pentru testarea a trei tipuri de competențe:

1. **psihopedagogice** – definite de abilitățile candidaților de a proiecta, conduce și evalua procesul de instruire, în armonie cu procesele de cunoaștere, consiliere și asistare specializată a dezvoltării personalității elevilor;
2. **sociale** – reflectate în capacitățile de proiectare a strategiilor de control și monitorizare a interacțiunilor sociale cu elevii și cu grupurile școlare;
3. **manageriale** – obiectivate în stăpânirea proceselor de planificare, de organizare și de conducere a clasei de elevi.

Acestor competențe li se asociază un registru de valori, atitudini și conduite specifice profesiei didactice, care, de asemenea, constituie obiect al evaluării profesionale:

1. cultivarea unui mediu școlar centrat pe valori și pe relații democratice;
2. promovarea unui sistem de valori culturale, morale și civice, în concordanță cu idealul educațional;
3. crearea unui climat socio-afectiv securizant, în clasa de elevi;
4. implicarea în dezvoltarea instituțională și în promovarea inovațiilor în învățământ;
5. angajarea în relații de parteneriat socio-educațional cu familia și cu alte instituții cu responsabilități educaționale;
6. participarea la propria dezvoltare profesională, dezvoltarea abilităților reflexive și afirmarea unui stil propriu de instruire.

Examenul constând din probe scrise – combinație de itemi tip grilă și de subiecte în construcție nonstandard – va avea în vedere testarea operativă a relevanței pregătirii inițiale pentru cariera didactică, din perspectiva competențelor, a atitudinilor și a valorilor prezentate anterior. Într-un mod mai specific, evaluarea va avea în vedere următoarele tipuri de achiziții:

- abilități de cunoaștere și de utilizare adecvată a conceptelor pedagogice și psihopedagogice;
- abilități de explicare și de interpretare a ideilor, a concepțiilor, a modelelor, a teoriilor și a paradigmatelor în domeniu;
- abilități de gândire critică și imaginativ-creativă a unor proiecte, procese și fenomene prezente în teoria și în practica educațională;
- abilități de tip practic, aplicativ, verificabile în proiectarea, conducerea și evaluarea activităților de învățare, în utilizarea unor metode, tehnici și instrumente coerente de autocunoaștere și de reflexivitate profesională.

Concepția și principiile care stau la baza realizării acestei tematici sunt:

- continuitatea cu pregătirea inițială;
- coerența ariilor de conținut și a unităților de competență;
- adecvarea la programele generale și la parcursurile reformei curriculare;
- dezvoltarea și inovarea metodologică, prin reflecție asupra teoriei și practicii educaționale, la nivel național și internațional.

B. Tematica programei

- 1. Educația, învățământul și societatea contemporană**
 - 1.1. Conceptul de *educație* – structură și funcții. Educația și societatea cunoașterii.
 - 1.2. Educabilitatea. Rolul educației în dezvoltarea personalității.
 - 1.3. Forme și tipuri de educație: formală, nonformală și informală. Autoeducația. Educația permanentă. 'Noile educații'. Interdependența formelor și a tipurilor de educație.
 - 1.4. Inovație și reformă în învățământul românesc – realizări și probleme critice (curriculum, evaluare, management, formarea cadrelor didactice).
 - 1.5. Dimensiunea europeană a educației în România.
 - 1.5.1. Corespondențe legislative.
 - 1.5.2. Competențe cheie europene pentru învățământul obligatoriu
 - 1.5.3. Cetățenie democratică.
 - 1.5.4. Drepturile copilului.
 - 1.5.5. Sistemul creditelor europene transferabile și recunoașterea diplomelor.
- 2. Mediile educaționale. Modele și orientări noi.**
 - 1.6. Școala ca subsistem al sistemului social – abordare sistemică. Cultură organizațională, climat psihosocial, dezvoltare instituțională.
 - 1.7. Sistemul de învățământ din România: legislație, structură/rețea și conexiuni funcționale.
 - 1.8. Familia: structură, funcții și reconstrucția relațiilor educaționale școală-familie-copil.
 - 1.9. Alte medii educaționale – Biserica, mass-media, ONG-urile: analiză interfactorială și funcțională.
- 3. Teoria și metodologia curriculum-ului – disciplină pedagogică fundamentală**
 - 1.10. Domenii de cercetare.
 - 1.11. Statut epistemologic.
 - 1.12. Conceptul de *curriculum* – perspective de analiză.
 - 1.13. Proiectarea curriculum-ului – modele și principii.
- 4. Finalități și conținuturi ale educației**
 - 1.14. Categoriile ale finalităților educaționale și relațiile dintre acestea (ideal, scop, obiective, obiective cadru, obiective de referință, competențe etc.).
 - 1.14.1. Sisteme de clasificare a obiectivelor educaționale.
 - 1.14.2. Metodologia de definire a obiectivelor educaționale. Relevanță practică.
 - Aplicații pe arii curriculare.
 - 4.1.2.1 Operaționalizarea.
 - 4.1.2.2. Analiza de sarcină.
 - 4.1.2.3. Definiere calitativă (competențe).
 - 1.15. Conținuturile educației
 - 1.15.1. Noțiunea de *conținut* și tipologia conținuturilor.
 - 1.15.2. Surse, criteriile de selecție a conținuturilor.
 - 1.15.3. Modalități de organizare pedagogică a conținuturilor.

5. **Principalele produse curriculare - plan de învățământ, programă școlară, manual școlar**
 - 1.16. Semnificații, criterii de construcție, evaluare.
 - 1.17. Alte produse curriculare, auxiliare – pachete de învățare, caiete de activitate independentă, softuri educaționale etc.

6. **Structuri curriculare particulare – interdisciplinaritatea, modularitatea, programe diferențiate (pentru supradotați, pentru elevi cu dificultăți de învățare)**
 7. semnificații
 8. premise
 9. tipuri, variante
 10. proiectare
 11. valoare și limite

7. **Procesul de instruire ca expresie a interacțiunii dintre predare, învățare și evaluare**
 - 7.1. Predarea – interpretări actuale.
 - 7.2. Învățarea – semnificație, tipuri de învățare, învățarea școlară.
 - 7.3. Evaluarea și rolul acesteia în procesul de instruire.

8. **Modele de instruire – tipuri și fundamente psihologice**
 - 8.1. Modelul behaviorist.
 - 8.2. Modelul cognitivist.
 - 8.3. Modelul constructivist.
 - 8.4. Modelul umanist.
 - 8.5. Alte modele.

9. **Metodologia instruirii**
 - 9.1. Metode de instruire.
 - concept, structură, funcții, tipologie
 - 9.2. Analiza descriptivă și evaluativă a fiecărei metode – condiții de eficacitate, aplicații.
 - 9.3. Resurse tehnice ale instruirii.
 - 9.3.1. Categoriile de mijloace de învățământ.
 - 9.3.2. Noile tehnologii informaționale și de comunicare; aplicații pe domenii disciplinare.
 - 9.4. Moduri de instruire (frontal, individual, diadic, grupal etc.).
 - natură, caracteristici esențiale
 - organizare
 - funcționare
 - valoare educațională

10. **Stilurile educaționale**
 - 10.1. Stiluri de predare – criterii de definire, tipuri, efecte.
 - 10.2. Stiluri de învățare – criterii de definire, tipuri, rezultate.
 - 10.3. Interacțiunea stiluri de predare-stiluri de învățare.

11. **Teoria și practica evaluării educaționale – o perspectivă globală**
 - 11.1. Conceptul de *evaluare*.
 - 11.2. Domenii și agenți ai evaluării educaționale.
 - 11.3. Funcțiile evaluării educaționale.
 - 11.4. Relațiile evaluare-curriculum-instruire.

12. **Strategii de evaluare a rezultatelor școlare**
 - evaluare inițială
 - evaluare formativă
 - evaluare sumativă
 - evaluare internă

- evaluare externă
- evaluare criterială
- evaluare normativă

13. Tipuri, metode și forme de evaluare a rezultatelor școlare – caracteristici și evoluții recente

- 13.1. Tipuri de evaluare: orală, scrisă, practică.
- 13.2. Metode de evaluare: observația curentă, chestionare, teste, lucrări practice.
- 13.3. Metode complementare de evaluare (portofoliul, proiectul, testele de performanță etc.).
- 13.4. Forme de evaluare – examinările curente, examenele și testările naționale.
- 13.5. Metodologia elaborării testelor educaționale de către cadrul didactic
 - tipuri
 - premise de elaborare
 - etape și norme de elaborare
 - validare

14. Aprecierea rezultatelor școlare

- 14.1. Criterii de apreciere.
- 14.2. Sisteme de apreciere.
- 14.3. Distorsiuni în aprecierea rezultatelor.
- 14.4. Autoevaluarea.

15. Proiectarea instruirii - niveluri și metodologie

- disciplină de învățământ
- unitate de învățare
- lecție

16. Relațiile de comunicare în sistemul relațiilor educaționale

- 16.1. Tipuri de relații educaționale: relații de comunicare, socio-afective, relații de conducere.
- 16.2. Metodologia comunicării educaționale – structura comunicării, funcții, variabile, tehnici de comunicare, condiții de eficacitate.

17. Teoria educației: domenii educaționale reprezentative

- 17.1. Educația intelectuală, educația morală, educația estetică, educația religioasă, educația fizică, educația tehnologică. Obiective, conținuturi, metode de evaluare.
- 17.2. Noile educații - educația interculturală, educația pentru sănătate, educația ecologică, educația antreprenorială etc. Obiective, conținuturi, metode de evaluare.
- 17.3. Teoria și metodologia educației civice.
- 17.4. Interdependența domeniilor educației.

18. Managementul clasei de elevi

- 18.1. Delimitări conceptuale (planificare, organizare, coordonare, control, evaluare, decizie, intervenție, situație de criză).
- 18.2. Dimensiunile managementului clasei de elevi: ergonomică, psihologică, socială, normativă, operațională, inovatoare.
- 18.3. Tipuri de climat psihosocial.
- 18.4. Instrumente de diagnostic și de interpretare.
- 18.5. Structuri normative ale clasei de elevi.
- 18.6. Decizia educațională în clasă.
- 18.7. Tipologia situațiilor de criză educațională (criterii: durată, etiologie, consecințe etc.).
- 18.8. Modalități de prevenire și de rezolvare a situațiilor de criză educațională în clasă.

19. Bazele pedagogiei preșcolare

- 19.1. Finalități specifice învățământului preșcolar.
 - 19.1.1. Socializarea preșcolarului.
 - 19.1.2. Pregătirea pentru școală a preșcolarului.

- 19.2. Proiectarea și realizarea activităților în învățământul preșcolar
 - 19.2.1. Tipuri de activități specifice învățământului preșcolar.
 - 19.2.2. Metode și mijloace specifice învățământului preșcolar.
 - 19.2.3. Jocul – modalitate dominantă de organizare a activității învățământul preșcolar.
- 19.3. Evaluarea în învățământul preșcolar - tipuri, metode, forme

20. Asistența psihopedagogică în școală

- 20.1. Specificul asistenței psihopedagogice în școală.
- 20.2. Metode și tehnici de cunoaștere și a individualității preșcolarului și a școlarului mic.
- 20.3. Metode și tehnici de cunoaștere și de orientare a preșcolarului și a elevului mic.
- 20.4. Fișa de caracterizare psihopedagogică a preșcolarului și a elevului.

BIBLIOGRAFIE

1. *** *Legea învățământului nr. 84/1995*, republicată cu modificările și completările ulterioare.
2. *** *Legea nr. 268 pentru modificarea și completarea Legii învățământului nr. 84/1995*.
3. *** *Curriculum Național. Cadru de referință*, MEN-CNC, Ed. Corint, București, 1998.
4. *** *Programe școlare pentru învățământul primar*, MEN-CNC, Ed. Corint, București, 1998.
5. *** *Programa instructiv-educativă pentru învățământul preprimar*, MEN, București, 2000.
6. *** *Reforma Învățământului Obligatoriu din România*, Ministerul Educației și Cercetării, București, 2002, <http://www.edu.ro/download/refoblig.pdf>
7. ALMOND, A. G., *Cultura civică. Atitudini politice și democrație în cinci națiuni*, Fundația Soros pentru o Societate Deschisă, CEU PRESS, Ed. DUSTYLE, București, 1996.
8. AUSUBEL, D., ROBINSON, R., *Învățarea în școală. O introducere în psihologia pedagogică*, E.D.P., București, 1981.
9. BADEA, E., *Caracterizarea dinamică a copilului și a adolescentului, de la 3 la 18 ani, cu aplicații la fișa școlară*, E.D.P., București, 1993.
10. BÎRZEA, Cezar, *Arta și știința educației*, E.D.P., București, 1995.
11. CERGHIT, I., NEACȘU, I., PÂNIȘOARĂ, O., *Prelegeri pedagogice*, Ed. Polirom, 2001.
12. CERGHIT, Ioan, *Metode de învățământ*, E.D.P., București, 1991.
13. CERGHIT, Ioan, *Modele de instruire alternative și complementare*, Ed. Aramis, București, 2002.
14. CERKEZ, M., GEORGESCU, D., PREOTEASA, L., SINGER, M. (Coord.), *Planuri cadru de învățământ pentru învățământul preuniversitar*, Ed. Corint, București, 1999.
15. CHIȘ, VASILE, *Activitatea profesorului între curriculum și evaluare*, Presa universitară clujeană, 2001.
16. COSMOVICI, A., IACOB, L., (Coord.) *Psihologie școlară*, Ed. Polirom, Iași, 1998.
17. COZMA, Teodor (Coord.), *O nouă provocare pentru educație: interculturalitatea*, Ed. Polirom, Iași, 2001.
18. CREȚU, C., *Curriculum diferențiat și personalizat*, Ed. Polirom, Iași, 1998.
19. CRISTEA, S., *Dicționar de termeni pedagogici*, E.D.P., București, 1998.
20. CUCOȘ, C. *Pedagogie*, Ed. Polirom, Iași, 2002.
21. D'HAINAUT, L. (Coord.), *Programe de învățământ și educație permanentă*, E.D.P., București, 1981.
22. GAGNE, R., BRIGGS, L. J., *Principii de design al instruirii*, E.D.P., București, 1977.
23. GOLU, Pantelimon, GOLU, Elena, *Psihologie educațională*, Ed. ExPonto, Constanța, 2002.
24. IONESCU, M., *Instrucție și educație*, Cluj-Napoca, 2003.
25. IONESCU, M., RADU, I. (Coord.), *Didactica modernă*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995.
26. IUCU, B., Romiță, *Managementul și gestiunea clasei de elevi – fundamente teoretico-metodologice*, Ed. Polirom, Iași, 2000.
27. JIGĂU, M. et al., *Repere privind activitatea educativă. Ghid metodologic*, MEC-CNC, București, 2001.
28. JINGA, I., ISTRATE, E. (Coord.), *Manual de pedagogie*, Ed. All, București, 1998.
29. JINGA, Ioan, NEGREȚ, Ioan, *Învățarea eficientă*, Ed. EDITIS, București, 1994.
30. JOIȚA, E., *Educația cognitivă*, Editura Polirom, Iași, 2002.
31. MEYER, Geneviève, *De ce și cum evaluăm*, Ed. Polirom, 2000.
32. MIROIU, A. (coord.), *Învățământul românesc azi. Studii de diagnoză*, Ed. Polirom, Iași, 1998.
33. MITROFAN, N., *Testarea psihologică a copilului mic*, Ed. Press Mihaela SRL, București, 1997.
34. MOMANU, Mariana, *Introducere în teoria educației*, Ed. Polirom, Iași, 2002.
35. NEACȘU, I., *Instruire și învățare*, E.D.P., București, 1999.
36. NEACȘU, I., *Metode și tehnici moderne de învățare eficientă*, Ed. Militară, București, 1990.
37. PÂNIȘOARĂ, O., *Comunicarea eficientă. Metode de interacțiune eficientă*, Iași, Ed. Polirom, 2003.
38. PĂUN, Emil, IUCU, Romiță, *Educația preșcolară în România*, Ed. Polirom, Iași, 2002.
39. PĂUN, Emil, POTOLEA, Dan, (Coord.) *Pedagogie. Fundamentări teoretice și demersuri aplicative*, Ed. Polirom, Iași, 2002.
40. PĂUN, Emil, *Școala – abordare sociopedagogică*, Ed. Polirom, Iași, 1999.
41. POPESCU, E. et al., *Pedagogie preșcolară*, E.D.P., București, 1995.
42. POPOVICI, D., *Elemente de psihopedagogia integrării*, Ed. Pro Humanitate, București, 1999.
43. POTOLEA, D., *Profesorul și conducerea strategiilor învățării în Structuri, strategii, performanțe în*

învățământ, Editura Academiei, 1989.

44. RADU, Ion, T., *Evaluarea procesului didactic*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 2000.
45. ROCO, Mihaela, *Creativitatea și inteligența emoțională*, Polirom, Iași, 2001.
46. SINGER, M. F. et al., *Ghid metodologic de aplicare a programelor școlare pentru educație civică și cultură civică*, MEC-CNC, București, 2001.
47. STĂNESCU, Maria-Liana, *Instruirea diferențiată a elevilor supradotați*, Ed. Polirom, Iași, 2002.
48. STOICA, ADRIAN, *Reforma evaluării în învățământ*, Editura Sigma, București, 1999.
49. ȘCHIOPU, U., VERZA, E., *Psihologia vârstelor. Cichurile vieții*, E.D.P., București, 1995.
50. TOMȘA, Gheorghe et al., *Consiliere și orientare. Ghid metodologic*, MEC-CNC, București, 2001.
51. UNGUREANU, D., *Educație și curriculum*, Ed. EUROSTAMPA, Timișoara, 1999.
52. VĂIDEANU, G., *Educația la frontiera dintre milenii*, Ed. Politică, București, 1988.
53. VLĂSCEANU L. et al. (Coord.), *Școala la răscruce. Schimbare și continuitate în curriculum-ul învățământului obligatoriu*, Ed. Polirom, Iași, 2002.